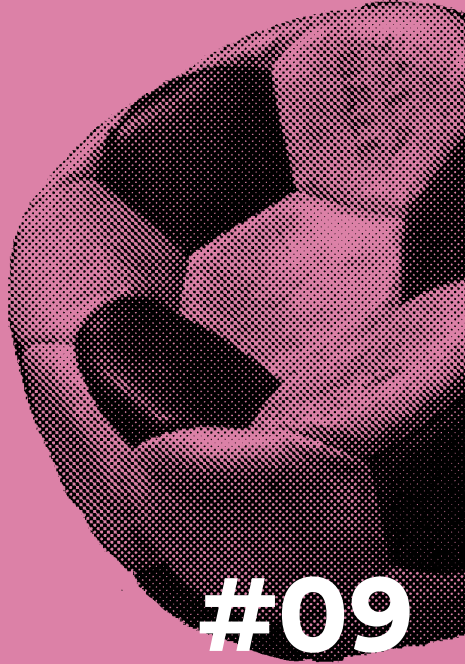

COMUNICACIÓ INCLUSIVA

Setembre
2019

ecos
de transformació
eines per a l'economia
social i solidària

#09

El llenguatge és discriminatori perquè el món ho és

El llenguatge no és neutre, sinó que reflecteix la manera com la comunitat que l'utilitza entén el món. Per tant, com que vivim en societats sexistes, classistes i que discriminen determinats grups humans, els idiomes també contenen elements discriminatoris que hem d'intentar eliminar.

Comencem analitzant el sexisme en el llenguatge, concretament en el català. La nostra llengua encara conté paraules, expressions i regles que invisibilitzen, subordinen o menyspreen les dones, tal com veiem, per exemple, en l'ús del masculí genèric per parlar tant d'homes com de dones.

Quan fem el masculí genèric en una frase com ara “els nens juguen al pati”, com a mínim estem generant confusió: les persones que ens escolten o ens llegeixen no saben si qui juga són només nens en sentit específic, o bé també hi juguen nenes. De fet, segons la gramàtica podrien estar jugant 99 nenes i 1 nen i la frase gramaticalment correcta per expressar-ho seria “els nens juguen al pati”. Per tant, com a mínim generem confusió; però en realitat estem fent una cosa més greu, estem distorsionant la realitat, i invisibilitzant i, fins i tot, menyspreant (sense voler) les nenes. Probablement, si demanéssim ara a les primeres vint persones que passen pel carrer que ens representessin en un dibuix aquesta frase (“els nens juguen al pati”), la majoria dibuixaria tan sols nens mascles jugant (molts a pilota); en canvi, segur que cap d’elles no dibuixaria només nenes jugant. Perquè les persones pensem amb paraules i allò que no es diu no ho pensem.

Així doncs, aquests “oblits” lingüístics no són de cap manera un assumpte banal; fomenten una visió androcèntrica del món i perpetuen rols i estereotips de gènere. Tal com explica la sociòloga Marina Subirats, “quan una cosa no s’anomena, no existeix. La llengua porta la marca dels grups dominants, dels grups de poder”.

Però, afortunadament, disposem de recursos suficients per evitar el sexisme lingüístic i la discriminació lingüística en general. Us els expliquem tot seguit.

Recursos per evitar el llenguatge sexista

1. Utilitzar formes concretes

Quan ens referim a una persona concreta, cal emprar la forma masculina o femenina d'acord amb el gènere de la persona. Per tant, hem d'utilitzar la forma femenina quan fem referència a una dona o a un conjunt de dones. Quan el càrrec o lloc de treball té una forma doble, hem de fer la concordança tant en el substantiu com en l'article i en la resta de paraules que l'acompanyen.

En lloc de

Proposem

El president de la cooperativa, Blanca Garcia

La presidenta de la cooperativa, Blanca Garcia

De l'Ajuntament de Sant Lu hi van assistir l'alcaldeessa Imma Fuertes i el tinent d'alcalde, Jaume Segura

De l'Ajuntament de Sant Lu hi van assistir l'alcaldeessa Imma Fuertes i el tinent d'alcaldeessa, Jaume Segura

2. Utilitzar formes genèriques

Hem de desterrar l'ús del terme “home” com a genèric; sempre que parlem d'homes ens referirem només a éssers humans mascles. De vegades, això ens exigirà abandonar expressions molt consolidades, com ara “l'home primitiu” o “l'home renaixentista”, i reemplaçar-les per d'altres com “l'ésser humà primitiu” o “la persona renaixentista”, les quals, en un primer moment, poden “sonar rar”, però que l'ús reiterat normalitzarà.

Així mateix, sempre que no ens referim a una persona concreta, hem de procurar utilitzar noms genèrics, que tant valen per als individus femenins com masculins (infant, personatge, nadó, membre...). Un altre recurs és que, quan ens referim a una pluralitat de persones d'un mateix grup, estament o categoria, utilitzem noms col·lectius abstractes (infància, voluntariat, cònjuge, direcció...).

En lloc de

Proposem

home, nen, nounat

persona, infant o criatura, nadó

els afectats

les persones afectades

el demandant

la part demandant

els treballadors

la plantilla, el personal

els pagesos

la pagesia

3. Utilitzar formes dobles

Quan no podem fer servir formes genèriques, podem repetir els noms i/o els adjectius en tots dos gèneres gramaticals. En aquests casos recomanem alternar l'ordre de les formes femenines i masculines al llarg del text, és a dir, no començar sempre per les masculines. Si utilitzem l'article, si volem en podem prescindir davant del segon substantiu. En les fórmules de salutació de circulars i cartes, les formes masculina i femenina es poden escriure separades per una coma o per una barra inclinada.

Tot i amb això, tant com sigui possible intentem emprar recursos que no comportin l'ús de formes dobles ni que separin amb barres, perquè poden enfarfegar el text.

4. Utilitzar expressions neutres o despersonalitzades

Es tracta de substituir les denominacions referides a persones per expressions referents no personals.

En lloc de**Proposem**

Redactors

Redactat per

Benvinguts

Us donem la benvinguda

Els metges no saben com tractar...

La medicina no sap com tractar...

5. Canviar la redacció

De vegades, el recurs més eficient és fer petits canvis de redacció.

En lloc de

Proposem

Han estat premiats

Han rebut un premi

De vegades, un no sap què fer

De vegades, no se sap (o *no saps*) què fer

Fes-te'n soci!

Associa-t'hi!

6. Recomanacions per a formularis, llistes, gràfics, etc.

En impresos o documents per emplenar, recomanem encapçalar els epígrafs amb fórmules neutres sense variació de gènere.

En lloc de

Proposem

El/la sol·licitant:

Cognoms i nom:

Originari/ària de:

País d'origen:

El/La qui subscriu

Qui subscriu

Si no és possible i hem d'optar per formes abreujades, escriurem sencera la forma masculina i, tot seguit, separada per una barra inclinada, la terminació femenina: secretari/ària.

El llenguatge inclusiu

Com dèiem al principi, el llenguatge no sols té marques sexistes, sinó que també recull altres prejudicis i desigualtats presents en la nostra societat.

D'una banda, conté marques classistes. Una de molt clara és aquesta tendència difícil de corregir a escriure amb majúscula càrrecs o certes professions (director, alcaldessa, reina, presidenta, doctor...), quan fins i tot la normativa de la llengua catalana prescriu que s'han d'escriure amb minúscula. O utilitzar expressions com ser un "mort de gana" per dir que no hem de tenir en compte el parer d'algú; qualificar algú o alguna cosa de "vulgar" perquè considerem que li falta "distinció" ("classe"), o precisament parlar de "classe baixa" en comptes de "classe treballadora".

D'altra banda, sovint utilitzem també paraules que denigren certes ètnies o tipus de persones que comparteixen una característica determinada. Moltes d'aquestes expressions són clarament discriminatòries (per exemple, dir que tal persona és un/a gitano/a per expressar que enganya o roba), però n'hi ha d'altres que no resulten tan clares; en aquests casos, pensem que val més pecar per excés de zel i, sobretot, anomenar les persones i els col·lectius humans de la manera com demanen ser anomenats.

És molt important que evitem expressions i paraules connotades negativament —i també expressions discriminadores i ridiculitzadores— i que defugim d'associacions “perilloses”. Les nostres comunicacions juguen un paper important a l'hora de construir una societat compromesa amb la inclusió i la diversitat.

En lloc de	Proposem
això és una mariconada	això és una ximpleria
anar al <i>paki</i> , anar al <i>xino</i>	anar al supermercat o a la botiga X o de la persona Y
el bar el porten uns <i>xinets</i> / unes <i>xinetes</i>	el bar el porten uns xinesos / unes xineses
els discapacitats	persones amb discapacitat, persones amb diversitat funcional, persones no estàndard
esquizofrènic, depressiu, boig, trastornat	persona amb problemes de salut mental / persona que té un diagnòstic de...
immigrant il·legal	nouvingut/uda en situació (administrativa) il·legal
m'han fet una putada	m'han fet una mala jugada

malalt mental, pertorbat, psicòpata, dement	persona amb malaltia mental / persona amb problemes de salut mental
minusvàlids, invàlids, impeditos, disminuïts, paralítics	persones amb discapacitat física / persones amb mobilitat reduïda
moro, mora	persona marroquina, algeriana, magribina
que et donin pel cul	ves a pastar fang
raça gitana	ètnia gitana / poble gitano / poble romaní
subnormal, deficient, mongòlic	persona amb discapacitat intel·lectual
sudaca	(persona) llatinoamericana, d'origen llatinoamericà
terrorisme islàmic	terrorisme fonamentalista, terrorisme d'Al Quaida (o grup corresponent)
treball de <i>xinos</i>	feinada
treballar com un negre	treballar molt

DIRECTORI DE RECURSOS

- **Guia de comunicació inclusiva per construir un món més igualitari. Ajuntament de Barcelona**
<https://ajuntament.barcelona.cat/guia-comunicacio-inclusiva>
- **Guia de llenguatge inclusiu. Immigració, racisme i xenofòbia. Mesa per a la diversitat en l'audiovisual**
<https://ja.cat/qqoPC>
- **Guia d'ús no sexista del llenguatge. 10 punts per visibilitzar les dones en el llenguatge. Ajuntament de Barcelona**
<https://ja.cat/WbUyk>
- **Guia d'usos no sexistes de la llengua en els textos de l'Administració de la Generalitat de Catalunya**
<https://ja.cat/ljHGo>
- **Llenguatge per la igualtat. Guia general. Govern de les Illes Balears. Institut Balear de la Dona**
<https://ja.cat/OEd3i>
- **Manual d'estil per al tractament de la violència masclista i el llenguatge inclusiu en els mitjans de comunicació. Unió de periodistes valencians**
<https://ja.cat/QJy4L>
- **Observatori de les dones en els mitjans de comunicació**
<https://www.observatoridelesdones.org>

Què és

L'APÒSTROF

L'Apòstrof, SCCL, som una cooperativa de serveis de comunicació, amb més de vint anys d'experiència, formada per professionals del periodisme, de la llengua, del disseny gràfic i de la docència. Treballem en cinc grans àmbits: comunicació, text, disseny, programació i economia social i solidària.

Partim de la idea que la llengua és un reflex de la societat que la utilitza. Així, si la nostra societat discrimina certs col·lectius, la nostra llengua tendeix a reproduir aquesta discriminació. Conscients d'això, aprofitem totes les possibilitats que ens ofereix el llenguatge per eliminar dels nostres textos marques i estereotips discriminatoris (referents a gènere, classe, ètnia, religió, ideologia, etc.).

En l'elaboració de guies i assessoraments en llenguatge inclusiu, oferim recomanacions que van més enllà de la comunicació textual i incloem indicacions per a una comunicació visual no sexista i no discriminatòria.

www.apostrof.coop

Què és

GRUP ECOS?

ECOS de transformació és un conjunt de materials i d'activitats d'economia solidària impulsat pel **Grup cooperatiu ECOS**. ECOS és una iniciativa d'intercooperació que agrupa 18 cooperatives i entitats de l'economia social i solidària que treballen en sectors d'activitat diversos i que té com a objectiu crear mercat social. Les entitats membres del grup estableixen sistemes de suport mutu i inversió col·lectiva, així com comparteixen serveis i aprenentatges. En conjunt, hi treballen un centenar de persones com a assalariades o com a sòcies de treball i agrupen 7.200 persones sòcies de consum.

www.grupecos.coop

Ecos Grup Cooperatiu

Bailèn, 5, bxs.

Casp, 43, bxs.

08010 Barcelona

93 171 37 70

info@grupecos.coop

www.grupecos.coop

eco^s

GRUP
COOPERATIU

Amb el suport de:

**Ajuntament de
Barcelona**